

FINANȚAREA SEPARATISMULUI – FACTOR DE PERICLITARE A SECURITĂȚII NAȚIONALE A REPUBLICII MOLDOVA*

Gheorghe COSTACHI,

doctor habilitat în drept, profesor universitar, cercetător științific principal,
Institutul de Cercetări Juridice și Politice al Academiei de Științe a Moldovei

Valeriu KUCIUK,

doctor în drept, cercetător științific, Centrul de Cercetări Strategice
al Institutului de Cercetări Juridice și Politice al Academiei de Științe a Moldovei

SUMMARY

The author examines topics related to financing separatism in Moldova, which is possible due to mass population migration, stimulating and supporting separatist attitudes in society, armed confrontations instigation of national and local conflicts. Analyzing various incentive mechanisms and financial support of separatism, the author infers the set of normative recommendations, the realization of which would finance combat separatism and safeguard the unity and integrity of Moldova, fortified its economic and security independence.

Keywords: separatism, financing separatism, security, state security

REZUMAT

Autorii examinează unele aspecte importante ce țin de finanțarea separatismului în Republica Moldova, în urma căreia este posibilă migrarea în masă a populației, stimularea și susținerea atitudinilor separatiste în societate, ațîțarea conflictelor naționale și confruntărilor locale. Analizînd diverse mecanisme de stimulare și susținere financiară a separatismului și a atitudinilor publice separatiste, autorii formulează un șir de recomandări normative, realizarea cărora ar contribui la combaterea finanțării separatismului, asigurînd unitatea și integritatea Republicii Moldova, fortificînd independența și securitatea ei economică.

Cuvinte-cheie: separatism, finanțarea separatismului, securitate, securitatea statului

Introducere. Războiul civil din Ucraina ridică probleme grave legate de securitatea, suveranitatea, independența și integritatea teritorială a statelor, mai ales a celor aflate în preajma zonei de conflict armat, vizînd la direct sub acest aspect și Republica Moldova. Pe cale de consecință, evoluția recentă a evenimentelor din Ucraina a ridicat și pentru cercetătorii din Republica Moldova, dar și din afara ei, problema *separatismului* [1] în toate manifestările sale posibile, în special, ca fenomen, cauze, manifestări și efecte care atentează la securitatea națională, la integritatea țării și la regimul ei constituțional.

Este bine cunoscut faptul că separatismul, ca mișcare de separare din cadrul unui stat unitar, reprezintă un atentat la suveranitatea, independența și integritatea teritorială a oricărei țări recunoscute în frontierele sale în calitate de stat-membru al Organizației Națiuni-

lor Unite. Totodată, dreptul public internațional constată că provocările generate de unele comunități etnice minoritare, care atentează la integritatea teritorială a unei țări, pun în pericol drepturile legale ale tuturor cetățenilor țării, mai ales în cazul unor violențe sau conflicte armate. De asemenea, nu poate fi confundat dreptul poporului la autodeterminare cu separatismul, fiecare noțiune avînd încărcătura sa legală, juridică și lingvistică, de principiu și de sens, conturată distinct de norma națională și de cea internațională.

Cu toate acestea, separatismul este un fenomen pe larg răspîndit în lume, dar și în spațiul post-sovietic, ca exemplu servind Transnistria în Moldova, Nagornii Karabah în Azerbaidjan și alte cazuri care au apărut ca insule separatiste, nerecunoscute de comunitatea internațională, dar care se bucură de susținerea internă a unei părți

considerabile din populația țării de origine, dar și de susținerea externă din partea unor state vecine sau a unor mișcări sau partide politice din alte state.

Din considerentele enunțate, ne propunem o scurtă analiză a unor aspecte importante ce țin de finanțarea separatismului în Republica Moldova, în vederea identificării problemelor în domeniu, precum și a unor soluții de natură să contribuie la combaterea finanțării separatismului și la asigurarea unității și integrității Republicii Moldova, fortificînd astfel independența și securitatea ei economică.

Rezultate obținute și discuții. Considerînd că apariția mișcărilor social-politice, cultural-etnice sau de altă natură, precum este și separatismul, periclitează existența și buna funcționare a statului, vom menționa că o astfel de mișcare nu poate exista fără un suport financiar și unul normativ corespunzător. În

*Raport analitic prezentat la Masa rotundă *Separatismul – pericol pentru societatea contemporană* din 23 aprilie 2015. Organizator: Centrul *Cercetări Strategice* al Institutului de Cercetări Juridice și Politice al Academiei de Științe a Moldovei.

acest context, atenționăm că separatismul este un fenomen periculos pentru oricare stat, de aceea el este interzis în multe țări ale lumii. În Republica Moldova, însă, conform art. 32 alin. (3) din Constituție, sînt interzise și pedepsite prin lege doar *îndemnul la separatism teritorial și alte manifestări ce atentează la regimul constituțional* [2]. Din cîte se poate observa, nu este interzis separatismul politic, cel economic sau financiar, cel cultural sau etnic etc. Nu este interzis secesionismul nici în cazul în care el nu atentează la regimul constituțional și nici cînd este o fațetă a unor procese de durată care îmbrățișează forme „dulci” și atractive, declarative și periculoase în esență, precum ar fi „asigurarea protecției drepturilor omului”, „eradicării” sărăciei, „asigurării bunăstării populației” etc. Acest fapt este confirmat și de alți cercetători și publiciști care constată că, pentru Republica Moldova, separatismul (excepție fiind cel teritorial) nu ar constitui o amenințare, o asemenea componentă de infrațiune lipsind în legislația moldovenească [3].

În acest context, considerăm necesar a trece în revistă actele normative ale Republicii Moldova care vizează separatismul, expunînd și unele considerațiuni la subiectul abordat.

1. Constituția Republicii Moldova, în art. 32 alin. (3), stipulează: *„Sînt interzise și pedepsite prin lege contestarea și defăimarea statului și a poporului, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial, la violență publică, precum și alte manifestări ce atentează la regimul constituțional”*.

Examinînd această prevedere constituțională prin prisma comentariilor expuse de savanți-constituționaliști din Republica Moldova [4], putem menționa următoarele: sîntem de acord cu faptul că libertatea de exprimare nu este un drept absolut, existînd condiții și limite pînă la

care poate fi exercitată aceasta, ceea ce permite menținerea echilibrului dintre drepturile individului și interesele generale ale societății democratice în ansamblul lor, atunci cînd acestea pot intra în conflict [5]. În acest sens, anume art. 32 alin. (3) din Constituție prevede expres că în exercitarea libertății de exprimare sînt interzise și pedepsite prin lege o serie de acțiuni și manifestări. De aceea, susținem opinia potrivit căreia orice restricție impusă dreptului la libertatea de exprimare trebuie să întrunească un test juridic, care a fost confirmat atît de Comitetul pentru Drepturile Omului [6], cît și de CEDO [7]. Acest test cere ca orice restricție: (1) să fie prevăzută de lege; (2) să fie impusă pentru a proteja interesul legitim (incluzînd protecția reputației altora); (3) să fie necesară pentru a atinge interesul legitim. În particular, pentru ca o restricție să fie considerată necesară, aceasta trebuie să limiteze cît mai puțin posibil libertatea de exprimare, să fie planificată atent, astfel încît să atingă obiectivul scontat, și aceasta să nu fie arbitrară, injustă sau bazată pe considerații iraționale [8].

Jurisprudența CEDO a reținut principii importante privind exigența necesității ingerinței „într-o societate democratică”, precum [9]: marjă de toleranță sporită în cazul politicienilor; impactul negativ al condamnărilor asupra libertății presei în general; necesitatea distincției dintre „fapte” și „judecăți de valoare” [10].

Doctrina internațională și practica organelor europene de jurisdicție mai rețin că [11]:

- pluralismul, toleranța și transparența sînt condiții *sine qua non* ale unei societăți democratice;
- libertatea de expresie poate să îmbrace forma unor pure relații de fapt; vehicularea unei opinii poate să privească toate domeniile vieții sociale, în variate forme de expresie (orale, scrise, simbolice, muzicale, gestuale);
- statul trebuie să se opună ten-

dințelor de a obstrucționa pluralismul de presă sau celor de concentrare excesivă a industriei presei; libertatea de opinie constituie un drept autonom, care implică interdicția de a obliga o persoană să-și declare opiniile și obligă statul să se abțină de la activități de îndocinare, precum și interdicția oricăror discriminări fondate pe convingeri etc.

Realizînd prevederile constituționale și corelîndu-le cu stipulările actelor internaționale în domeniul drepturilor omului, legislația națională stabilește anumite reguli și sancționează faptele ce cad sub incidența celor indicate la art. 32 alin. (3) din Constituția Republicii Moldova [12].

2. *Legea privind aprobarea Concepției securității naționale a Republicii Moldova*, nr. 112 din 22 mai 2008, este următorul act legislativ normele caruia vizează separatismul. Doar că această reglementare este una de constatare, menționîndu-se în pct. 1.3.1. că *„Existența regimului separatist amplifică discrepanța din cadrul juridic unic al Republicii Moldova, condiționînd imposibilitatea acordării de asistență juridică cetățenilor Republicii Moldova din localitățile din stînga Nistrului (Transnistria), periclitînd totodată cooperarea internațională judiciară în acest segment”*. Astfel, această reglementare, fiind una îngustă și deloc profundă, nu pune accent pe motivele apariției secesionismului și pe sarcinile care stau în fața organelor de stat pentru a combate acest flagel, și cu atît mai mult nu abordează aspectul de finanțare a separatismului, deși concluzia expusă în pct. 1.3.2 al aceluiași act prevede că: *„(În) Republica Moldova, fiind un stat polietic și multinațional, amenințarea apariției elementelor de (...) separatism este persistentă”*.

3. Un alt act legislativ este *Legea privind contracararea activității extremiste*, nr. 54 din 21 februarie 2003. În art. (1) lit. a) găsim și una din calificările activității extremiste,

care are drept temei norma constituțională sus-citată privind separatismul. Astfel, activitatea extremistă este definită ca „*activitatea asociației obștești sau religioase, a mijlocului de informare în masă sau a unei alte organizații ori a persoanei fizice în vederea planificării, organizării, pregătirii sau desfășurării unor acțiuni orientate spre: schimbarea prin violență a bazelor regimului constituțional și violarea integrității Republicii Moldova*”.

Pornind de la această noțiune, putem deduce, că oricare activitate separatistă este legală, dacă nu este orientată spre schimbarea prin violență a regimului constituțional și nu violează integritatea Republicii Moldova. Această ambiguitate o regăsim și în alte acte normative în vigoare. Potrivit dicționarului explicativ, calificativul de „*violare a integrității Republicii Moldova*” are un singur sens – sensul agresiv de a nu respecta, de a încălca, de a aplica forța etc. [13]. Respectiv, în restul cazurilor în care lipsesc acțiuni de violare, separatismul este legal, și atunci și finanțarea separatismului devine o categorie și o acțiune care se încadrează în normele legislației în vigoare a Republicii Moldova.

4. În contextul celor menționate, *Legea securității statului*, nr. 618 din 31 octombrie 1995, de asemenea, nu conține dispoziții cu privire la eventuale amenințări la adresa securității naționale sub formă de acțiuni separatiste, care să periclitaze unitatea și integritatea teritorială a Republicii Moldova, cu toate ca la art. 4 se prevede că pericol deosebit pentru securitatea statului reprezintă: „*acțiunile îndreptate spre schimbarea prin violență a regimului constituțional, subminarea sau suprimarea suveranității, independenței și integrității teritoriale a țării*” Totodată, tot aici se arată că „*aceste acțiuni nu pot fi interpretate în detrimentul pluralismului politic, realizării drepturilor și libertăților constituționale ale omului*”.

Prin urmare, baza normativă

în vigoare a Republicii Moldova stabilește că promovarea pașnică a ideilor separatismului teritorial în Republica Moldova (care poate fi comparată cu exemple chiar din practica UE: Scoția, Catalonia etc.), conform cadrului juridic intern, se încadrează în realizarea pluralismului politic și a drepturilor și libertăților constituționale ale omului.

Totodată, este prevăzut că pericolul separatismului este iminent pentru securitatea statului, iar menținerea artificială a conflictului etnic sau a celui dintre vorbitorii de limbă rusă, moldovenească, găgăuză etc., cu scopul de a destabiliza situația social-politică și economică din Republica Moldova, de a periclita parcursul dezvoltării țării, sînt de natură sistemică și de durată în țara noastră. În aceste condiții, legislația Republicii Moldova nu prevede un instrumentar legal necesar pentru a preveni și, eventual, a pedepsi persoanele fizice sau juridice, inclusiv organele de stat, care se implică în acțiuni de susținere, promovare și organizare a separatismului în oricare formă posibilă – separatism teritorial, politic, economic, financiar, cultural, etnic, religios etc.

Este important faptul ca, sub aspectul contracarării desfășurării activităților extremiste, corpul de deputați din legislativul moldovenească a reacționat, în anul 2014, cu un proiect de lege (nr. 186 [14]), care prevede sancțiuni, inclusiv penale, pentru propagarea și organizarea de acțiuni extremiste, dar și separatiste.

Autorii au propus modificări și completări la: *Legea cetățeniei* (pedeapsa pentru propagarea separatismului ajungînd pînă la retragerea cetățeniei), *Legea cu privire la organizațiile obștești* și *Legea cu privire la partidele politice* (pedeapsa pentru acțiuni separatiste fiind interzicerea partidului politic sau a organizației obștești), *Codul penal* (pedeapsa pentru acțiuni de instigare la separatism fiind închisoarea pînă la 5, 12, 20 de ani, iar în cazul persoanelor

juridice – amenzi și lichidarea persoanei juridice). Am putea menționa că pînă în prezent, în Republica Moldova nu a fost înregistrat nici un caz de tragere la răspundere penală pentru acțiuni separatiste.

Proiectul dat de lege a venit să completeze vidul legislativ în contextul războiului civil din Ucraina, fiind votat în prima lectură în Parlamentul Republicii Moldova.

Însă, pornind de la practica internațională, susținem concluziile publice expuse de unii cercetători și experți care consideră [15] că, în situația dată, în Moldova ar fi firească și imperativă existența unei legi exprese privind combaterea separatismului, iar alte acte legislative, precum Legea privind libertatea de exprimare, Codul penal, Codul contravențional etc., să stabilească sancțiuni pentru inițierea, organizarea, săvîrșirea sau sprijinirea acțiunilor separatiste care pot pune în pericol sub orice formă suveranitatea, independența, unitatea și integritatea teritorială a Republicii Moldova și/sau a regimului ei constituțional.

Totodată, expunînd opinia certă prin care considerăm necesar un cadru normativ care să prevină și să combată secesionismul, ne pare dubioasă practica UE în materia respectivă, care denotă toleranță față de manifestările separatiste, în condițiile în care acestea sînt realizate democratic și fără violență, dar care, în final, pot duce la dezintegrarea teritorială a statului. Astfel, Comisia de la Veneția arată [16] că dacă nu există elementul violenței sau chemare la violență, atunci faptul nu poate fi calificat ca fiind extremism sau separatism, chiar dacă finalul este acesta. O asemenea explicație-recomandare este, de fapt, o susținere a separatismului prin fortificarea lui normativă, prin indicarea posibilităților căi legale de manifestare, organizare și activitate, care în final va conduce la dezbinarea, dezintegrarea, dizolvarea statului sau la pierderea unor calități importante statale, precum este suveranitatea,

populația, teritoriul, independența.

Întru confirmarea unei astfel de constatări, Comisia de la Veneția [17] subliniază că modificarea sau schimbarea orînduirii interne a statului prin metode legale, stabilite de legislație, și care nu implică violență sau chemarea la violență, nu doar că nu constituie extremism sau acțiuni criminale, ci, dimpotrivă, este o manifestare legală a voinței poporului.

De aceeași părere sînt și unii cercetători care, recunoscînd că legislația națională utilizează mai mulți termeni generici ce ar permite interpretarea lor în sens larg, fapt ce poate admite eventuale abuzuri și interpretări arbitrare de către organele de drept, totodată consideră că trăsătura fundamentală a „separatismului”, consfințită de dreptul național al Republicii Moldova și recunoscută de Comisia de la Veneția, este chemarea la violență sau existența violenței [18].

În opinia noastră, viziunile date pot fi acceptate doar dacă, în ultimă instanță, aceste scopuri și manifestări de voință nu conduc la încălcarea suveranității și independenței RM, a statalității și integrității ei, nu periclitează regimul constituțional al statului moldovenesc. Cu regret, însă, este bine cunoscut că grupările etnic-separatiste au fost și sînt privite ca o amenințare anume la adresa suveranității și integrității teritoriale a statelor [19].

În contextul dat, trebuie menționat faptul că în Republica Moldova s-a format deja și o practică națională judiciară corespunzătoare. Astfel, Curtea Supremă de Justiție, la 24 octombrie 2012, în cazul „Partidul Național Liberal împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova”, a stabilit că promovarea prin metode democratice, care „nu incită la violență, revolte, dezintegrare teritorială, nu atentează la suveranitatea și independența Republicii Moldova, reprezintă doar o opțiune care se încadrează în pluralismul politic caracteristic unui stat democratic”, calificînd de fapt scopul

PNL de a lichida statul Republica Moldova prin unirea cu România că acesta nu atentează la suveranitatea și independența RM și nici la integritatea teritorială a țării [20]. De fapt, considerăm că justiția în cazul dat a lipsit, formîndu-se o practică judiciară frauduloasă, care în esență este una antistatală și antinațională.

Fiind posibilă identificarea separatismului cu o formă de protest a populației, care nu concepe viitorul său în cadrul unei formațiuni statale ce nu poate să-i asigure existența și viitorul, o astfel de situație, în opinia noastră, generează obiectiv două forme de protest, prima fiind emigrarea masivă a populației, iar a doua – alimentarea mișcărilor separatiste din țară, cu o diversitate de vectori, de la cererea unor drepturi de autonomie pronunțată pînă la lichidarea statului propriu-zis prin unirea cu un alt stat, sau cu pierderea parțială a suveranității și independenței statului prin asocierea la un alt stat sau la o grupare de state. Aceste fenomene sînt prezente și în Republica Moldova, căpătînd legalitate prin materializare în obiective de partid și mișcări politice înregistrate în modul stabilit de legislația în vigoare, precum și prin hotărîri definitive ale instanțelor de judecată, atît ale celor de drept comun, cît și ale Curții Constituționale.

Astfel, vectorul separatist care tinde spre extremă, și anume spre lichidarea statului moldovenesc, este la o fază dezvoltată de existență, fapt care îngrijorează mult societatea moldovenească, specialiștii în materie juridică și politică, dar și o parte a clasei politice din Moldova, care conștientizează gravitatea și urmările nefaste atît pentru ei personal, cît și pentru statul Republica Moldova.

S-ar putea spune că separatismul este și un efect al globalizării. În contextul acestui fenomen, în timp ce aparent parcă se șterg frontierele, apare separatismul ca contrasens, ca dorință a unor minorități etnice de a se consolida în cadrul unui stat sau

în afara lui, exemplu relevant fiind Irlanda și Scoția în Marea Britanie, dar și alte expresii ale separatismului contemporan, care se alimentează din diverse surse etno-naționale, politice și economico-financiare. Fenomenul globalizării este un proces ce cuprinde toate sferile de activitate umană, inclusiv libera circulație mondială a pesoanelor, dar și a resurselor financiare ale persoanelor, statelor și ale structurilor naționale. Precum menționează cercetătorul Laidi, „cînd se vorbește de mondializare, se gîndește la o dimensiune economică a fluxurilor financiare fără frontiere, se imaginează un fel de împrăștiere a societăților printr-o creștere excepțională și inedită a acestor fluxuri” [21].

Fiind evident faptul că se produce conectarea separatismului la capacitățile mondializării, vom fi de acord cu savanții care susțin că „astăzi mondializarea este, înainte de toate, un proces întemeiat pe mobilitatea capitalului și pe o relativă mobilitate a muncii” [22]. Respectiv, alimentarea externă a mișcărilor separatiste poate fi cea mai importantă verigă de finanțare a separatismului, dat fiind faptul că îi oferă atît suport financiar, cît și organizare și mobilizare ideologică, ceea ce conduce obiectiv la perspectiva de existență și amplificare.

De aceea, afirmînd că finanțarea mișcărilor separatiste reprezintă o condiție obligatorie de dezvoltare a separatismului, fapt stabilit de mai mulți cercetători [23], putem deduce că separatismul are două formule pronunțate de finanțare – internă și externă (vezi anexa 1), separatismul moldovenesc nefăcînd excepție la acest capitol.

Exemplele elocvente de finanțare a separatismului moldovenesc indică totodată și diverse modalități de finanțare (vezi anexa 2) [24]. În acest context, subliniem că recesia, stagnarea economică, șomajul, analfabetismul, degradarea umană și alte fenomene care își au rădăcina în domeniul economic, vor alimen-

ta obiectiv tendințele separatiste și mișcările secesioniste.

Totodată, menționăm că, în ultimul timp, în Republica Moldova tot mai des se încearcă promovarea diverselor idei de separatism în mediul populației, ideile fiind plasate în mod legal sub diverse formule politice, dar și economice, care promit salvarea, bunăstarea, belșugul și fericirea națională. Este important să descifrăm cine sînt sau care ar putea fi forțele din cadrul Republicii Moldova care dau start separatismului, provoacă separatism sau propagă separatismul, utilizînd resurse financiare și atrăgînd suport financiar, stabilind totodată și suportul normativ care ar necesita să existe pentru a combate secesionismul în Moldova. Abordînd acest aspect prin prisma societății și a statului moldovenesc, am deosebi cîteva grupuri potențial vulnerabile care pot fi captive și prin intermediul cărora pot fi promovate – legal sau cvasilegal – idei indirecte sau directe care au substrat sau conținut secesionist (vezi anexa 3).

În opinia noastră, aceste grupuri potențiale de persoane și structuri instituționale ar putea cuprinde pe cei care ar stimula sau cataliza, ar susține sau propaga separatismul, precum și pe cei care ar colecta fonduri sau ar asigura finanțarea separatismului, fiind ghidați din interior sau din exterior. În acest context, merită să menționăm că, urmărind fluxurile financiare, pot fi evidențiate diverse modalități de finanțare cross utilizînd mecanisme și instituții legale (vezi anexa 4).

O modalitate importantă de finanțare a separatismului în Moldova ține de separatismul fundamental român, care tinde spre dizolvarea Republicii Moldova prin unirea unei părți a Moldovei cu România sau spre dezmembrarea Republicii Moldova în Transnistria, Găgăuzia, Soroca (Țara Romilor) etc. Urmărind obiective destructive, în mod sistemic sînt finanțate diverse proiecte instituționale, precum:

- Deschiderea filialelor partidelor politice străine în RM [25] și organizarea activității lor;

- Deschiderea birourilor demnitarilor străini [26];

- Finanțare externă a partidelor politice [27] și a ONG-urilor prin proiecte și programe [28];

- Finanțare externă a mass-mediei moldovenești, prezentată deschis în diferite cercetări specializate [29];

- Finanțare de programe și proiecte culturale, sociale, sportive, științifice etc., cu scop de promovare a ideilor unioniste, astfel ca forumul *Basarabia – pamînt românesc*, deschiderea Institutului Cultural Român (ICR) *Mihai Eminescu* la Chișinău etc.;

- Acțiuni de anvergură națională (gen conferințe, marșuri, hore ale unirii, mari adunări naționale, grupuri de lucru ale demnitarilor, parlamentari români, ședințe de guvern în țări vecine [30] etc.).

O altă modalitate de promovare latentă a separatismului, întru consolidarea lui în perioade mari de timp, este realizarea obiectivelor date prin sărăcirea masivă și profundă a populației. Această modalitate este în curs de realizare și în Republica Moldova, manifestîndu-se prin:

- spălarea masivă de bani prin sistemul financiar-bancar moldovenesc, unde 19 bănci din Marea Britanie au folosit datorii false pentru a justifica banii, transferînd fonduri din Rusia (peste 20 miliarde de dolari) prin banca *Moldindconbank* din Republica Moldova către *Trasta Kommercbanka* din Letonia, utilizînd judecătorii din Republica Moldova, care au emis peste 50 de decizii judecătorești ce obligau achitarea datoriilor inexistente [31];

- atacurile raider, inclusiv în sistemul bancar, menționate și de ex-ministrul de Finanțe V. Negruța” [32];

- furtul a circa două miliarde de dolari SUA din sistemul financiar-bancar al Republicii Moldova [33], fiind implicați oficiali de rang

înalt, fiindcă toate organismele publice (președintele, prim-ministrul, Banca Națională, ministrul finanțelor) au cunoscut din start toate riscurile din sectorul financiar-bancar, dar nu și-au îndeplinit sarcinile, nu au împiedicat evenimentele din băncile respective, ci chiar le-au aprobat [34].

Următoarea modalitate de răsturnare a integrității teritoriale a Republicii Moldova ține de cadrul legal care oferă cetățeanului dreptul de a avea mai multe cetățenii – cetățenia multiplă sau dublă. Problema cetățeniei multiple, în opinia noastră, trebuie să fie abordată exclusiv prin prisma costurilor de țară și a intereselor naționale. Această considerațiune pornește de la diversitatea de probleme care apar în legătură cu dubla cetățenie, și anume:

1. Problema votului – un drept care este asociat cetățeniei. Pornind de la dreptul de a vota, ajungem la calitatea guvernării și la cadrul legal care este elaborat și implementat de aceasta. Acordarea dreptului de vot nerezidenților va crea condiții pentru venirea la guvernare a unor forțe antinaționale. În opinia noastră, posesorii mai multor cetățenii, de asemenea, pot influența constituirea puterii de stat, care în acest caz ar putea avea alte priorități decît cele naționale.

2. Problema fiscală sau a dublei impozitări. În acest sens, există politica SUA de a-și impozita cetățenii indiferent de locul în care trăiesc, iar în cazul unei cetățenii duble, respectiv, va exista dubla impozitare. În Republica Moldova sînt supuse impozitării doar veniturile obținute de contribuabilii rezidenți care activează pe teritoriul țării. Recent s-a creat un precedent conform căruia banii cîștigați în altă țară, fiind introduși legal în Republica Moldova și utilizați la acțiuni de binefacere (cazul Renato Usatîi), au fost considerați drept venituri impozabile și, respectiv, supuși impozitării, fiind realizată în practică dubla impozitare a gasterbaterului. Totodată, dubla

cetățenie formează posibilități de evaziune fiscală, dar și de utilizare fără contribuție personală a posibilităților acordate de sistemul social național.

3. Problema de asigurare a securității țării, a apărării țării; problema loialității. Cetățenia este baza recrutării militare, în special, a celei obligatorii. Dat fiind faptul ca recrutarea militară în Republica Moldova este obligatorie, dubla cetățenie conduce obiectiv la necesitatea de a reduce recrutările, fiind introdusă recrutarea prin contract, care să excludă serviciul militar obligatoriu. Dar sistemul de mercenariat în bază de contract, în opinia noastră, nu fortifică apărarea țării. Cetățenia multiplă, de asemenea, nu conduce la asigurarea securității naționale, fiind de fapt un pericol iminent pentru securitatea statului. Iar loialitatea față de entitățile statale, în opinia noastră, trebuie obligatoriu să fie exclusivă.

În temeiul celor menționate, putem deduce că cetățenia multiplă poate fi o dezordine, dar și o amenințare, atât individuală, cât și concomitentă pentru cetățean și stat.

Exprimăm convingerea că cetățenia întotdeauna a fost criteriul principal pentru stabilirea drepturilor și responsabilităților unui individ. Numai această calitate juridică stabilește statutul legal, încurajează coeziunea și angajamentul național. Este conservativ, dar benefic pentru regimul juridic constituțional, faptul ca cetățenii să se nască, să trăiască, să muncească, să plătească impozite, să obțină beneficii și să decedeze în aceeași țară, să dețină numai un singur pașaport, călătorind în toată lumea.

Actualmente, însă, avem o altă stare de lucruri, care se caracterizează prin interes extern și finanțare externă a cetățeniei multiple pentru cei din Republica Moldova. Astfel, România [35], Rusia, Ucraina, Turcia, Bulgaria [36], Israel sînt cele mai mari state care oferă cetățenie moldovenilor. Sumele financiare

oferite de aceste state pentru oferirea moldovenilor unei alte identități cetățenești se ridică la miliarde de dolari SUA.

Totodată, dubla cetățenie generează obligațiuni evidente și legale, inclusiv obligatiunea de promovare a intereselor altor state. Pentru confirmarea acestei teze este suficient de făcut trimitere la textele jurămintelor care se depun de către fiecare persoană care primește cetățenia altor state [37].

Concluzii și recomandări

1. Ideea unirii României și Moldovei provoacă o reacție violentă din partea minorităților etnice care trăiesc în Republica Moldova. Cele mai importante sînt minoritatea găgăuză, concentrată în Sud, cu 5,2% din totalul populației, și cea rusească, cu 13% din populație. Aceste minorități etnice se simt amenințate de perspectiva unirii și, deci, de perspectiva lichidării Republicii Moldova ca stat suveran și independent [38]. În context, considerăm necesar ca Guvernul RM să elaboreze o Strategie și un Plan de acțiuni concret pentru a integra regiunea autonomă găgăuză la nivel politic, economic, social și cultural, pentru a evita transformarea acesteia într-o enclavă izolată, străină și ostilă în sudul Republicii Moldova.

2. Liberalizarea regimului de vize cu UE, care oferă posibilități turistice celei mai sărace țări din Europa și celor mai săraci cetățeni din Europa, este o dovadă de succes diplomatic al UE pentru a atrage Republica Moldova în orbita sa, demonstrînd o țară în care s-au creat condiții pentru o migrație masivă ilegală peste hotare. Semnarea Acordului de Asociere între Republica Moldova și UE vine să confirme crearea condițiilor pentru exodul de cetățeni, pentru sărăcirea în continuare a populației rămase în Moldova, deoarece agenda de reforme pe care le presupune implementarea acestuia nu creează locuri de muncă decente, nu creează întreprinderi prospere și condi-

ții de trai decent și belșug în țară, ci doar corupție, migrație, sărăcie și distrugere de familii și de țară.

3. Creșterea dispozițiilor separate în rîndul populației din Moldova, mai ales în mijlocul minorităților naționale, ține de următorii factori:

- degradarea calității vieții în comparație cu țările vecine, polarizarea socială și inechitatea socială, cumulate cu o justiție coruptă;

- înrădăcinarea în masă a convingerii că cetățenii nu sînt egali în fața legii;

- nedorința Centrului de a vedea și a susține raioanele, părți componente teritoriale, mai ales în contextul actual geopolitic și geoeconomic;

- utilizarea metodelor coloniale de administrare a raioanelor;

- reducerea drastică a încrederii cetățenilor în instituțiile statale;

- politica de vasalitate dusă în regiune de supraputeri, de puterile regionale și statele vecine [39].

4. Marea nemulțumire a populației este legată de rezultatele reformelor instituționale și legislative întreprinse de autorități, care întîrzie să producă schimbări substanțiale, palpabile, calitative în viața de zi cu zi, dar continuă cu chestiuni de rezonanță publică majoră, cum ar fi investigarea netransparentă și fără rezultat a privatizării ilicite a Băncii de Economii și concesionarea ilegală a Aeroportului Internațional Chișinău, dar și sărăcirea masivă a populației după crizele valutare și furturile de miliarde de Euro.

În aceste condiții, constatăm că legislația națională a Republicii Moldova conține viduri grave în ceea ce privește necesitatea prevenirii și combaterii separatismului, inclusiv aspectul de combatere a finanțării directe sau indirecte a separatismului sub oricare formă posibilă.

Astfel, situația creată în Republica Moldova necesită intervenții normative stringente, pentru ca legile, inclusiv cele penale, să interzică persoanelor fizice și juridice,

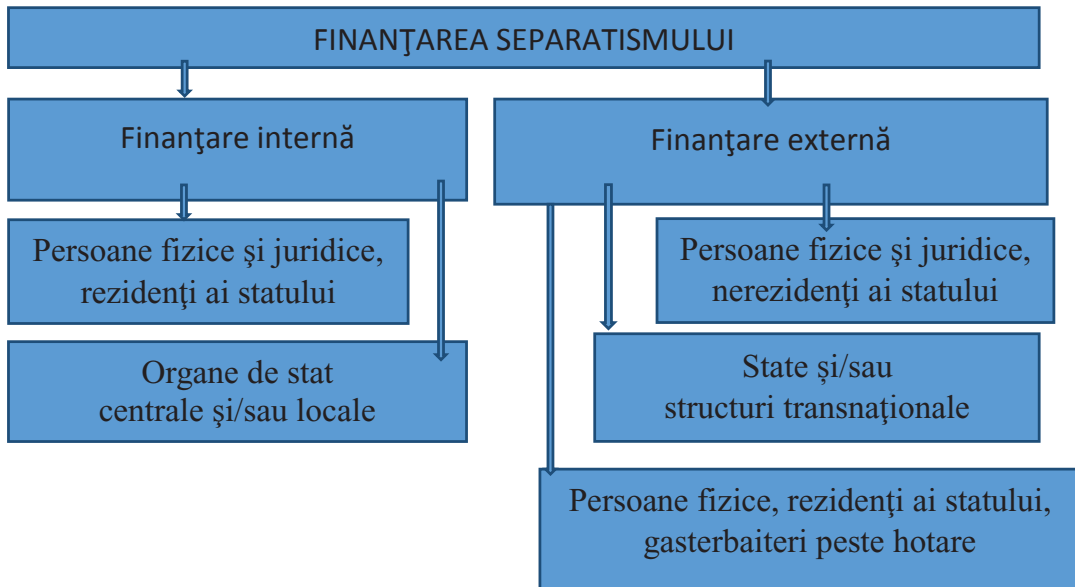
organizațiilor și partidelor politice propaganda și agitația, evenimentele și manifestațiile care promovează separatismul sub orice formă. De

asemenea, urmează a fi interzisă finanțarea separatismului sub orice formă, iar persoanele care incită public la acțiuni separatiste ce aten-

tează la suveranitatea, independența, integritatea teritorială a țării și la regimul ei constituțional să fie pedepsite.

Anexa 1

Finanțarea separatismului

Explicații:

- Finanțarea internă a tendințelor separatiste poate fi efectuată inclusiv prin finanțarea/nefinanțarea din bugetul de stat a anumitor

regiuni ale statului.

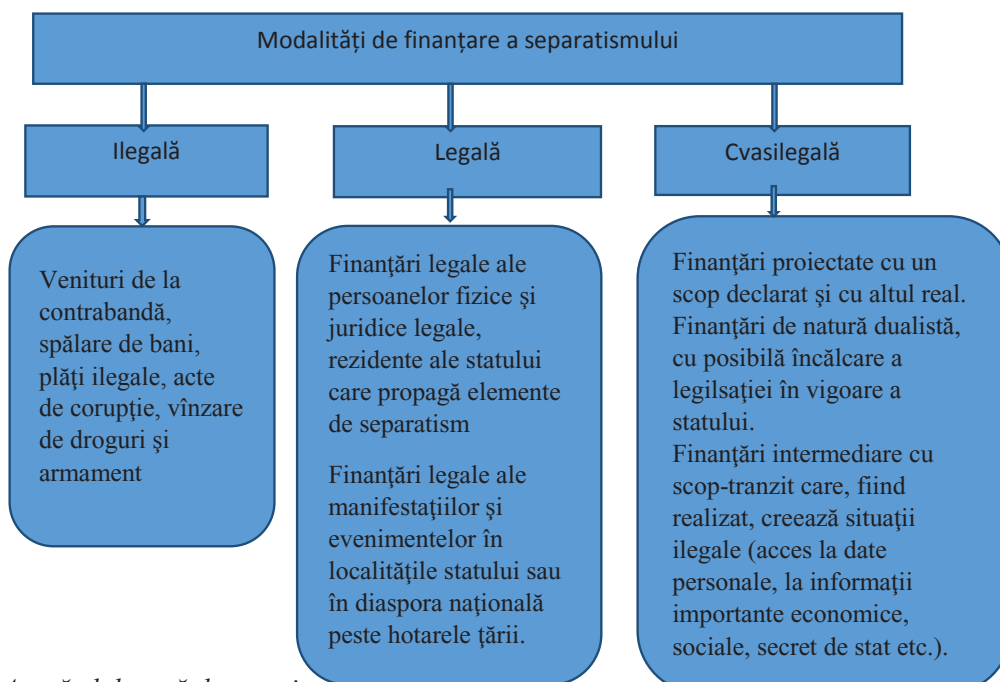
- Finanțarea externă a separatismului poate fi efectuată prin programe unilaterale/bilaterale sau multilaterale financiare cu scop ne-

declarat public sau cu un scop real ascuns, sau cu finanțare condiționată a unor persoane/instituții/sec-toare/domenii selectate.

Anexă elaborată de autori.

Anexa 2

Formele de finanțare a separatismului

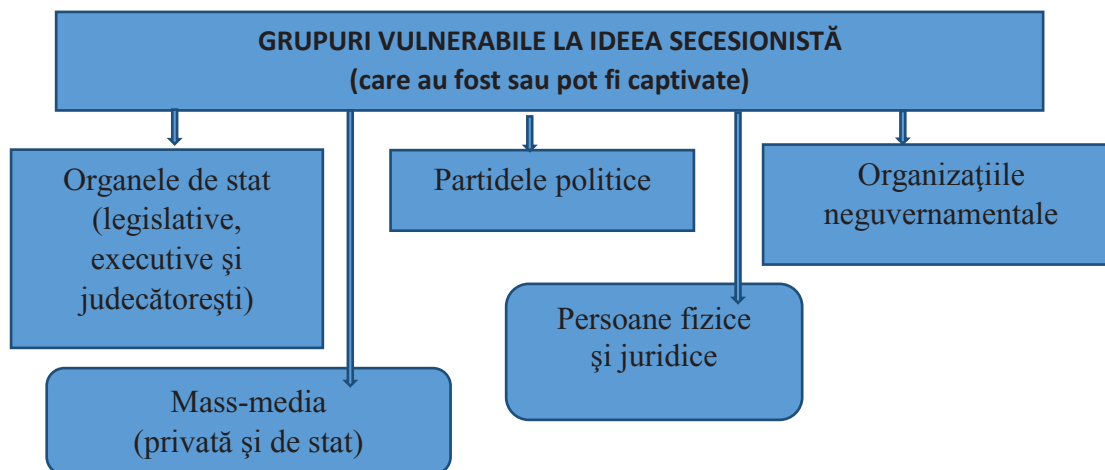

Anexă elaborată de autori.

Anexa 3

Grupurile potențial vulnerabile față de manipulările în vederea promovării secesionismului

Anexă elaborată de autori.

Anexa nr.4

Posibilitățile de utilizare a mecanismului de finanțare legală pentru catalizarea separatismului regional

1. Mecanismele bugetului de stat sau local :

a) Aprobarea unui buget auster și deficient (cum este, de exemplu, bugetul de stat pentru anul 2015), bazat pe împrumuturi externe [40].

b) Trecerea la principiul nou de formare a bugetului local „Cu cât mai mult câștigi, cu atât mai mult cheltui”.

c) Limitarea finanțării bugetare și așa insuficiente a unor raioane, ca, de exemplu, Basarabeasca [41].

2. Mecanismele utilizării ineficiente a împrumuturilor și a mijloacelor de stat:

a) Împrumuturi pentru programe occidentale, în care asistența străină sub formă de consultații externe/mărfuri neoportune etc. constituie partea dominantă.

b) Împrumuturi pentru proiecte naționale sau internaționale în care eficiența este efemeră, iar efectul distructiv este maximal [42].

c) Acordarea garanțiilor de stat unor structuri financiare private.

d) Dezvoltarea turismului extern al funcționarilor publici, achitat din împrumuturile luate de Republica Moldova/granturile acordate Moldovei.

e) Beneficierea unor regiuni separatiste de un alt regim juridic al prețurilor la mărfuri, fapt care formează declaje economice [43]

f) Deficite exorbitante ale unor bugete locale și separatiste [44].

3. Administrarea externă a Republicii Moldova și/sau a unor procese din stat:

a) Legi special adoptate pentru stabilirea statu-quo al anumitor structuri [45].

b) Memorandumuri internaționale care ofera acces extern la informații financiare importante de stat [46].

c) Semnarea unor acorduri internaționale prin care se cedează suveranitatea Republicii Moldova [47].

d) Înaintarea de către ONG-uri Guvernului Republicii Moldova a unor note de politici (cerințe) care să faciliteze investitorii străini în Moldova (mai 2009 și martie 2015 [48]).

e) Desemnarea în fruntea organelor de stat a cetățenilor străini sau angajarea cetățenilor străini în calitate de factori de decizie/consultativi în organele centrale de stat și locale [49].

f) Acordarea din extern a accesului privilegiat la anumite piețe din altă țară pentru mărfurile produse în anumite regiuni din Moldova (cazul Găgăuziei) [50].

g) Crearea condițiilor în țara de reședință pentru revenirea acasă a moldovenilor aflați la muncă peste hotare – din Federația Rusă (aproximativ 30% din cei peste 550 mii [51]), dar și din Europa (aproximativ 20% din cei peste 150 mii) [52].

Anexă elaborată de autori.

Referințe bibliografice

1. Separatismul, ca definiție avînd rădăcinile în termenul francez *séparatisme*, este: 1) Tendință spre separare, de desprindere dintr-un grup social (constituit); și 2) (într-un stat multinațional) Mișcare a minorităților naționale pentru a forma un stat independent sau o regiune autonomă. DEX-online. 10 definiții pentru „separatism”. <http://dexonline.ro/definitie/separatism>.

2. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994. În: Monitorul Oficial, nr. 1 din 12.08.1994.

3. Balacci V. Incredibil! Separatismul, LEGAL în Moldova? <http://vox.publika.md/politica/incredibil-separatismul-legal-in-moldova-511748.html>, <http://m.deschide.md/ro/news/opinii/8608/Veaceslav-Balacci--INCREDIBIL!-Separatismul-LEGAL-%C3%AEn-Moldova-Partea-II.htm>
4. Constituția Republicii Moldova. Comentariu. Chișinău: Arc, 2012, 576 p.
5. Hotărîrea Curții Constituționale a Republicii Moldova, nr. 25 din 08.06.2000. În: Monitorul Oficial, nr. 70-72 din 22.06.2000.
6. De exemplu, cauza Laptesevichv. Belarus, 2000, Comunicarea nr. 780/1997.
7. De exemplu, cauza Goodwin v. Regatul Unit, 1996, cererea nr. 17488/90.
8. Cauza The Sunday Times v. Regatul Unit, 1979, cererea nr. 6538/74.
9. Cauzele: Lingens v. Austria, 1986; Oberschlick v. Austria, 1991; Schwabe v. Austria, 1992; Dalban v. România, 1999.
10. A se vedea referitor la jurisprudența CEDO în materie și Ghidul privind punerea în aplicare a art. 10 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, M. Macovei. <http://www.humanrights.coe.int>.
11. Deleanu Ion. Instituții și proceduri constituționale. Arad: Servo-Sat, 2001, p. 249.
12. Legea presei (art. 4); Codul penal (art. 140 – Propaganda războiului), (art. 2792 – Instigarea în scop terorist sau justificarea publică a terorismului), (art. 341 – Chemările la răsturnarea sau schimbarea prin violență a orînduirii constituționale a Republicii Moldova), (art. 346 – Acțiunile intenționate îndreptate spre afitarea vrajbei sau dezbinării naționale, rasiale sau religioase); Codul contravențional (art. 69 – Injuria), (art. 70 – Calomnia).
13. Viola, violez, vb. I. Tranz. 1. A nesocoti, a nu respecta, a încălca un angajament, o lege, o convenție, o dispoziție. 2. A intra undeva prin violență, a pătrunde cu forța, a deschide prin abuz ♦ A pîngări, a profana. 3. A săvîrși un viol. Din fr. violer, lat. violare. Vezi: <http://dexonline.ro/definitie/violare>.
14. Proiect de Lege privind modificarea unor acte legislative (vizînd activitatea separatistă, extremistă, stalinistă etc.) http://anagutu.net/files/2014/05/186.2014.ro_pdf; Proiectul legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Legea cu privire la asociațiile obștești – art. 4, 36; Legea privind Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova – art. 7, 7¹, 7²; ș.a.) <http://www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelelegisla-tive/tabid/61/LegislativId/2388/language-ro-RO/Default.aspx>
15. Opinii împărțite asupra proiectului de lege privind combaterea separatismului. <http://www.timpul.md/articol/opinii-impartite-asupra-proiectului-de-lege-privind-combaterea-separatismului-61365.html>
16. Comisia Europeană pentru Democrația prin Drept, pct. 31, 36, 57 din Opinia nr. 660 din 2011. Mai mult decît atît, Comisia de la Veneția în Opinia menționată, în punctele 57 și 61, stabilește că lichidarea organizațiilor neguvernamentale (termen care se răsfrînge și asupra partidelor politice), trebuie să constituie ultima măsură de sancționare sau să fie executată doar în cele mai grave cazuri.
17. Comisia Europeană pentru Democrația prin Drept, pct. 32 din Opinia nr. 660 din 2011.
18. Malasevski Mihail. Separatismul: între permisiuni și sancțiuni. 02.06.2014. <http://malasevski.wordpress.com>.
19. Pentilescu Ilie. Unele aspecte privind originea etno-religioasă a terorismului. În: Univers strategic. Revistă Universitară Română de Studii de Securitate nr. 3(7)/2011, p. 83.
20. „Partidul Național Liberal constată că este pentru prima oară, în aproape 21 de ani de după proclamarea Independenței celui de-al doilea stat românesc față de URSS, cînd un partid își fixează în mod clar un obiectiv unionist în Statut și obține, în instanța de judecată, cîștig de cauză și obligarea Ministerului Justiției să înregistreze Statutul unui partid incluzînd în mod univoc obiectivul politic unionist” <http://www.politik.md/articles/politic/pnl-a-obtinut-castig-de-cauza-contra-ministerului-justitiei/11162/>.
21. Zaki Laidi. La mondialisation comme phénoménologie du monde (p. 2). <http://www.laidi.com/papiers/monde.pdf>.
22. Dutu Petre. Globalizare versus separatism politic (p. 9). http://cssas.unap.ro/ro/pdf_studii/globalizare_versus_separatism_politic.pdf.
23. Остроухов Н.В. Сепаратизм и противодействие ему: международно-правовые аспекты и основные направления международного сотрудничества. В: Вестник Волгоградского государственного университета. Серия 5: Юриспруденция, nr. 4, a. 2013, p. 134; Иванов В.В. Национал-сепаратизм в финно-угорских республиках РФ и зарубежный фактор. Проблемы национальной стратегии. РИСИ, nr 6 (21), 2013, p. 101-109. <https://riss.ru/images/pdf/journal/2013/6/09.pdf>;
- Вахитова Р. Сепаратизм как пограничная ситуация в межнациональных отношениях. <http://www.arch.kyrlibnet.kg/uploads/KSTUVANITOVA2011-22.pdf>; Кучук Юлия. Бельгия: от сепаратизма к федерализму (эволюция федерализма в Бельгии). http://elib.bsu.by/bitstream/123456789/28986/1/2004_3_JILIR_kuchuk_r.pdf; Зубаревич Наталья. Экономический сепаратизм или здравая жажда жизни? http://www.intelros.ru/pdf/Repnoe_seminar/2014_march/4.pdf.
24. Este important că, de regulă, formule de finanțare a separatismului sînt integrate și aparent au alte scopuri declarate, altele decît surparea suveranității, independenței sau/și a integrității RM.
25. Deschiderea filialei din Republica Moldova a Partidului Mișcarea Populară. Conducător Eugen Tomac. <http://unimedia.info/stiri/partidul-lui-tomac-deschide-filiala-la-chisinau-64790.html>. Deschiderea filialei PSD din România la Chișinău. <http://www.timpul.md/articol/psd-diaspora-a-lansat-o-filiala-in-republica-moldova-31368.html>. PNL România s-a lansat în Republica Moldova. <http://nationalfm.md/pnl-romania-s-a-lansat-in-republica-moldova/>.
26. Deputatul Eugen Tomac are un birou parlamentar la Chișinău. <http://www.timpul.md/articol/deputatul-eugen-tomac-are-un-birou-parlamentar-la-chisinau-43912.html>; Senator român își deschide birou parlamentar la Chișinău. <http://www.politik.md/articles/politic/senator-roman-isi-deschide-birou-parlamentar-la-chisinau/2677/>.
27. Art. 3 din Legea privind partidele politice, conform căruia sînt interzise partidele politice care, prin statutul, programul și/sau activitatea lor, militează împotriva suveranității, integrității teritoriale a țării, valorilor democratice și a ordinii de drept a Republicii Moldova, utilizează pentru realizarea scopurilor lor mijloace ilegale sau violente, incompatibile cu principiile fundamentale ale democrației.
28. Granturi pentru ONG-uri. <http://ong.md/index.php/home/Finantari>; Microproiectele cooperării economice 2015. <http://www.chisinau.diplo.de/microproiecte>; Programul de granturi mici pentru ONG-uri. <http://www.camib.com/pgm/etc>.
29. Malin Wikstrom Fagerberg. Finanțarea mass-media moldovenești de către donatorii străini. http://ijc.md/bulmm/2007iunie/BMM_iunie2007.pdf
30. Marsul Unirii la Chișinău. <http://www.ziare.com/articole/marsul-unirii-chisinau>;

Chșinău: Hora Unirii și Marșul Tricolorului. <http://epochtimes-romania.com/news/chisinau-hora-unirii-si-marsul-tricolorului-la-97-de-ani-de-la-unirea-basarabiei-cu-romania---231832>; Hai să dăm mână cu mână. <http://sfm.md/2015/hai-sa-dam-mana-cu-mana-hora-unirii/>; Prima ședință comună a guvernelor celor două țări (RM și România) a avut loc la Iași, la 3 martie 2012; Un grup de parlamentari români vor pregăti oferta pentru unirea Republicii Moldova cu România. <http://www.moldova.org/un-grup-de-parlamentari-romani-vor-pregati-oferta-pentru-unirea-r-moldova-cu-romania/>.

31. Schema de spălare de bani. <http://agora.md/stiri/3786/schema-de-de-spalare-de-bani-de-18-miliarde-de-dolari-mai-multi-bancheri-din-moldova-sint-cercetati>. <http://unimedia.info/stiri/infografic-independent-schema-de-spalare-de-bani-prin-judecatoriile-moldovenesti-83165.html>

32. Negruța V. Comisii mu(1)te și pentru tăcere. «Urmăresc cu mare atenție cum comisii întregi, cu oameni aparent serioși, plătiți de Stat, una câte una, încearcă din răspuțeri să NU permită și să NU admită o claritate în cele întâmplate cu sectorul nostru financiar-bancar și, în special, cu o instituție care a fost și bancă, și a Statului. Iar acum, încet-încet, această instituție devine chiar a fiecăruia dintre noi, contribuabili locali. Pentru că toate găurile, create de alții, vor ajunge, în cele din urmă, povară fiscală crescândă pe fiecare cetățean. Sigur, pe cetățeanul care plătește impozite aici și nicidecum pe cei cu afaceri și venituri sigure prin off-shore-uri. <https://vnegruta.wordpress.com/2015/03/13/comisii-multe-si-pentru-tacere/>, <https://vnegruta.files.wordpress.com/2015/03/discurs-parlament-bem-aprilie-2012.pdf>

33. <http://www.jurnal.md/ro/politic/2015/3/28/furtul-bancilor-compromite-republica-moldova-curatati-mizeria-din-sistemul-bancar/>, <http://cotidian.md/?p=24324>, <http://www.dw.de/%C5%A3ara-tuturor-posibilit%C4%83%C5%A3ilor-au-furat-mai-mult-dec%C3%A2t-valoarea-bugetului-%C8%9B%C4%83rii-pentru-un-an-%C3%AEntreg/a-18241214>

34. Fostul premier Ion Sturza susține că a analizat raportul Companiei de investigații Kroll privind situația din cele trei bănci aflate sub administrația specială a BNM. Potrivit omului de afaceri, în această acțiune, pe care o numește „jefuirea propriului popor”, sînt implicați „toți” foștii sau actualii guvernanți. „Să jefuiești propriul popor, și așa sărăcit și umilit de

istorie și de guvernanții din toate timpurile, este culmea cinismului și a nesimțirii! Nu putem găsi un exemplu mai ticălos în istoria omenirii”, se arată în mesajul lui Sturza. Sturza oferă detalii despre raportul Kroll: „Toți sînt implicați”. <http://independent.md/sturza-ofera-detalii-despre-raportul-kroll-toti-sint-implicati/#.VTf9PBjJpk>.

35. La Autoritatea Națională pentru Cetățenie se poate aștepta pînă la 15 luni, ba chiar mai mult, iar taxa pe care un moldovean o plătește pentru pașaportul românesc e de 100 de Euro. Publicația EU observer relatează că, pentru o prelucrare mai rapidă a actelor, se cer pînă la 1.500 de Euro. Intre anii 1991 și 2012, în cadrul unei așa-zise proceduri simplificate, 335.000 de străini au primit cetățenia română. Actualmente se prelucrează pînă la 100 mii de cereri pe an. Președintele României, Traian Băsescu, a spus că așteaptă în total pînă la 800.000 de cereri de cetățenie română. <http://www.hotnews.ro/stiri-esential-16393342-cetatenia-romana-pentru-moldoveni-alarmeaza-ministrii-germani.htm>.

36. Bolgarское гражданство в 2014 году получили 1063 жителя Молдовы. В 2013 году болгарское гражданство получили 1613 граждан Молдовы. За первые девять месяцев 2014 года в Министерство правосудия Болгарии поступило более 10000 заявлений на предоставление гражданства этой страны. В 2013 году таких заявлений было 17512. <http://newsmoldova.md/16102014/obshhestvo/59676.htm>

37. Jurământ României: „Jur să fiu devotat patriei și poporului român, să apar drepturile și interesele naționale, să respect Constituția și legile României”. Art 19 din Legea cetățeniei române.

Присяга на верность США: «Настоящим я клятвенно заверяю, что я абсолютно и полностью отрекаюсь от верности и преданности любому иностранному монарху, властителю, государству или суверенной власти, поданным или гражданином которого я являлся до этого дня; что я буду поддерживать и защищать Конституцию и законы Соединённых Штатов Америки от всех врагов, внешних и внутренних; что я буду верой и правдой служить Соединённым Штатам; что я возьму в руки оружие и буду сражаться на стороне Соединённых Штатов, когда я буду обязан сделать это по закону; что я буду нести нестроевую службу в вооружённых силах США, когда я буду обязан делать это по закону; что я буду выполнять гражд-

данскую работу, когда я буду обязан делать это по закону; и что я произношу эту присягу открыто, без задних мыслей или намерения уклониться от её исполнения. Да поможет мне Бог». Отказ под присягой от прежнего гражданства был введен Конгрессом США в 1802 г.

Битанское гражданство. Текст присяги состоит из трех частей: 1) Присяга преданности Соединенному Королевству и Королеве: «Я (имя) клянусь Всемогущим Богом, что при становлении британским гражданином, я буду преданным и сохраню истинную преданность Ее Величеству Королеве Елизавете Второй, ее Наследникам и Преемникам, согласно закону». 2) Подтверждение преданности Соединенному Королевству и Королеве: «Я (имя) торжественно, искренне и честно объявляю, и подтверждаю, что при становлении британским гражданином, я буду преданным и сохраню истинную преданность Ее Величеству Королеве Елизавете Второй, ее Наследникам и Преемникам, согласно закону». 3) Зарок преданности Соединенному Королевству и Королеве: «Я сохраню лояльность к Соединенному Королевству и буду уважать его права и свободы. Я поддерживаю его демократические ценности. Я буду искренне блюсти его законы и выполнять мои обязанности и обязательства как британский гражданин».

В Канаде: «Я торжественно заявляю, что буду верен и предан Ее Величеству, Королеве Елизавете Второй, Королеве Канады, Ее Наследникам и Преемникам, и что я буду искренне соблюдать законы Канады и выполнять обязанности канадского гражданина».

Текст клятвы гражданина Чешской республики: «Клянусь хранить верность Чешской республике. Клянусь, что буду соблюдать все законы и иные нормативные документы. Клянусь, что буду исполнять все обязанности гражданина Чешской республики».

Израиль. Перед пожалованием гражданства соискатель должен будет заявить следующее: „Я заявляю, что буду гражданином верным государству Израиль”. <http://vera-veritas.blogspot.com/2013/02/kljatvy-grazhdan-raznyh-stran.html#ixzz3Y4MNBjU6>.

38. Crowther William. Moldova's Post-Communist Transition: Ambiguous Democracy, Reluctant Reform. In: Ann LEWIS (ed.), The EU and Moldova. On

a Fault-line of Europe, The Federal Trust, 2004, p. 27-48, p. 28.

39. Rozecrance R., Stein A. Separatism's final country. În: Foreign affairs. 2008, V. 87; № 4, p. 141-145.

40. Critica bugetului de stat pentru a. 2015 aprobat de Guvernul RM. Analizând doar câțiva indicatori, observăm incoerențele și deficiențele proiectului bugetului de stat. Astfel, salariul real este prezentat în creștere cu 5,4%, iar fondul remunerării muncii rămâne neschimbat, evident că aceasta ascunde creșterea ratei șomajului; PIB-ul – în descreștere cu 1 %, volumul exporturilor în scădere cu 10%, a importurilor cu 15% (în I trimestru – cu 25%) – principala sursă de venituri la buget, iar acumulările sînt prognozate în volum de 2,5 miliarde Lei sau cu 13,2% mai mult. E cert că povara fiscală va fi în creștere agresivă și guvernul nu propune măsuri stimulatorii pentru dezvoltarea economiei, dar nici pentru protejarea cetățenilor. Evoluția volumului de granturi – minus 33% – denotă reducerea încrederii donatorilor. Investițiile capitale sînt camuflete în modalitatea de distribuire sectorială, fapt care promovează interesul meschin și corupția. Politică guvernului Filat, apoi Leancă, de atragere a creditelor a majorat suma necesară pentru onorarea datoriei de stat, practic a dublat-o, de la 591,8 mil. Lei în 2014 la 1 miliard 251 milioane Lei în a. 2015. http://www.pcrm.md/main/index_md.php?action=news&id=8797.

41. Statul va aloca în acest an mai mulți bani pentru unitățile administrativ-teritoriale, comparativ cu anul trecut. Potrivit proiectului Legii Bugetului de stat pentru 2015, volumul transferurilor de la bugetul de stat către bugetele unităților administrativ-teritoriale din acest an va fi de 7,403 miliarde de Lei, cu peste 1,63 de miliarde de Lei mai mare decît în anul 2014. Aceasta în timp ce deficitul bugetar al Republicii Moldova, în anul 2015, este de aproape 4 miliarde de Lei. S-au majorat semnificativ transferurile la bugetele unităților administrativ-teritoriale, cu excepția celui al raionului Basarabeasca. Aici, transferurile din partea bugetului de stat vor fi mai mici cu mai mult de 2 milioane de Lei și vor însuma peste 60 de milioane de Lei. De cea mai mare majorare la buget, comparativ cu anul trecut, se bucură municipiul Bălți. Aici transferurile vor fi mai mari cu 193 de milioane de Lei și vor însuma 265 de milioane de Lei.

42. De exemplu: programul "Pamînt", numit în popor "Mormînt", care a distrus

gospodăriile colective și a fărîmițat loturile mari de teren în loturi mici, fiind repartizate populației conform criteriului de cotă-parte.

43. Exemplu: Transnistria continuă să beneficieze de prețuri minime la gazele naturale livrate, majorînd în a. 2015 datorita Republicii Moldova cu peste 5 miliarde de dolari SUA.

44. Suplimentul de 100 de Ruble (circa 130 de Lei) la pensiile locuitorilor din regiunea transnistreană a fost redus în jumătate, conform unui decret semnat de liderul transnistrean, Evgheni Șevciuk. Totodată, administrația de la Tiraspol a decis să anuleze, de la începutul anului curent, gratuitățile în transportul public pentru pensionari, părinții cu mulți copii și pentru alte categorii de cetățeni. Persoanele care anterior circulau gratuit cu transportul public acum vor plăti o Rublă (1,4 Lei). Costul deplin al biletului este de 2,5 Ruble în transportul prin oraș și 3 în transportul care face legătura dintre orașe (3,60 și 4,30 Lei). Totodată, pentru anul 2015, deficitul bugetar estimat al regiunii transnistrene este de 40% din nivelul cheltuielilor publice. www.europalibera.org.

45. De exemplu, Legea nr. 207 din 29.07.1994 cu privire la statutul, imunitatea, privilegiile și facilitățile acordate Băncii Europene de Reconstrucție și Dezvoltare în Republica Moldova.

46. De exemplu, Hotărîrea Guvernului nr. 206 din 11.04.2012 pentru inițierea negocierilor asupra proiectului Memorandumului de Înțelegere dintre Republica Moldova și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare și Asociația Internațională pentru Dezvoltare privind promovarea accesului liber la datele financiare.

47. De exemplu, Acordul de asociere a Republicii Moldova cu Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele-membre ale acestora din 27 iunie 2014, <http://www.mfa.gov.md/img/docs/Acordul-de-Asociere-RM-UE.pdf>.

48. Notele de politici pentru Guvern, prezentate de partenerii străini în mai 2009. http://siteresources.worldbank.org/INTMOLDOVA/Resources/Moldova_Policy_Briefing_Book_ro.pdf.

49. Bride Stephane, Viceprim-ministru, Ministrul Economiei. <http://www.gov.md/ro/content/stephane-bride>, <http://unimedia.info/stiri/cine-este-stephane-christophe-bride--candidatul-la-functia-de-ministru-al-economiei-88479.html>, <http://www.cotidianul.ro/cum-a-ajuns-un-stephane->

christophe-bride-in-guvernul-unui-chiril-gaburici-256899/.

50. Găgăuzia solicită Rospotrebnadzorului să extindă lista companiilor vinicole care pot exporta vin în Rusia. http://www.noi.md/md/news_id/38454, <http://jurnal.md/ro/economic/2015/4/21/rogozin-promite-sa-faciliteze-exportul-de-produse-agricole-din-gagauzia-spre-rusia/>.

51. Expert: Aproximativ 30% din migrații moldoveni din Rusia se vor întoarce acasă. <http://agora.md/stiri/5096/expert-aproximativ-30-din-migrantii-moldoveni-din-rusia-se-vor-intoarce-acasa>.

52. <http://www.romanalibera.ro/actualitate/international/rusia-simplifica-procedurile-de-acordare-a-cetateniei--rusofonii--stimulati-sa-devina-rusi-328105?c=q2561>.